

Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin Dopinge Yönelik Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ercan Zorba¹

Gökhan Dokuzoğlu²

Özet

Araştırmada Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin doping konusundaki bilgi düzeyleri, tutumları, aralarındaki bağlantı ve düşüncelerinin yaş, cinsiyet, okuduğu bölüm, spor yaşı ve millilik durumuna bağlı olarak değişip değişmediği ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesindeki 179 kadın, 279 erkek olmak üzere toplam 458 aktif olarak öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Veri toplama araçlarında Petroczi (2002) tarafından geliştirilen Yıldız (2017) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Performans Arttırma Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 17 maddeden oluşmakta ve 6'lı likert tipi şeklinde derecelendirilmiştir. Çalışmamızdaki ölçeğin güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha değerine bakıldığında "Performans Arttırma Tutum Ölçeği"nin güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Araştırma bulgularında dopinge yönelik tutumun cinsiyet, yaş, spor yaşı, okudukları bölüm ve millilik kategorisi ile anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

GİRİŞ

İnsanlar hiçbir zaman fiziki ve akıl sınırlarını kabullenmemiştir; yeryüzünde var olmaya başladığı tarih öncesi çağlardan günümüze, hep bedensel ve ruhsal sınırlarını aşmaya çalışmış, yetenek ve becerilerini geliştirmeye uğraşmış ve bunu gerçekleştirmeye çabalarken hep birtakım tahrik ve takviye edici maddeler içmiş, yemiş veya kullanmıştır (Erkiner, 2008).

1 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticili Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0002-7864-0556>, ezorba@mu.edu.tr

2 Millî Eğitim Bakanlığı, <https://orcid.org/0000-0001-5407-4927>, gkhdndkz9@gmail.com

Sporun gitgide endüstrileşmesiyle birlikte ciddi maddi ve manevi kazançlar elde edilmeye başlanmasıyla birlikte sağlık için spor kavramı yerine kazanmak için spor kavramı yerini almıştır (Yıldız, 2017). Bu durum da kazanmak için her yolun mübah olduğu gibi sonuçlara yol açmıştır. Bu nedenle, bazı sporcular başarılı olmak için sadece ustalıklarını geliştirmek için çaba sarf etmekle kalmaz, aynı zamanda yasaklanmış performans artırıcı ilaçları veya doping olarak adlandırılan yöntemleri kullanarak risk almaktadır (Sukys, Tilindiene ve Karanauskiene, 2021).

Doping kavramı sporcuların sağlığını tehlikeye atarak, sporun bütünlüğünü tehlikeye attığı ve sporun meşruiyetini olumsuz yönde etkileyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Mountoy ve Junge, 2013). Doping Sportif başarıya ulaşmak, bundan elde edilen ekonomik faydaların yararlanmak amacıyla kullanılmaktadır (Morente-Sanchez ve Zabala, 2013). Bu maddeler, yapısal olarak basit moleküller, peptitler, proteinler gibi daha karmaşık moleküllere ve hatta gen terapisi veya kan dopingi gibi fiziksel yöntemlere kadar çeşitlilik gösterir (Atkinson ve Kahn, 2020).

Doping tarihsel olarak çok eskiye dayanmaktadır. Eski Mezopotamya ve antik Mısır'da haşhaş ve afyon ürünleri performansı arttırmaya yönelik sıkça kullanılırdı (Conti, 2010). Hintliler ve Mısırlılar iktidarsızlığı iyileştirmek ve erkekliği güçlendirmek için testis yenmesi gerektiğini, performansı arttırmak, hastalıkları iyileştirmek, gibi sebeplerle insan veya hayvan organlarını yemeyi içeren uygulamalar yapmışlardır (Müller, 2010).

19. yüzyıla gelindiğinde tıbbında gelişmesiyle paralel olarak Sporda özellikle kafein, morfin, kokain ve striknin gibi uyarıcıların kullanımı artmıştır (Conti, 2010). Özellikle de Bisiklete binme, yüzme veya koşma gibi yüksek dayanıklılık ve aerobik kapasite gerektiren sporlarda, bu maddelerin kullanımları oldukça yaygın hale gelmiştir (Yesalis ve Bahrke, 2002).

İlk kez 1928 yılında uyarıcı maddelerin kullanımlarının artmasıyla birlikte Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu (IAAF), ilk kez dopingi yasaklayan kuruluş olmuştur (Müller, 2010). 1961 yılında Avrupa Konseyinde dopinge mücadele için bir Komisyon kurulması kararı alınmıştır (Yıldız, 2017). 10 Kasım 1999'da dopinge mücadele etmek amacıyla Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) kurulmuştur ve ardından 2003 yılında yayınlanan anti doping sözleşmesinde neyin doping olduğu ve ne gibi cezalandırmalar gibi bilgiler yer almaktadır (Yıldız, 2017).

Bu bilgilerden yola çıkarak çalışmamızda Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ndeki öğrencilerinin doping kullanımı hakkındaki

düşüncelerini ortaya koyarak konuyu etik ve ahlaki açıdan irdelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yönteminden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminde temel amaç, olabildiğince yanlılıktan uzak, nesnel, neden sonuç ilişkisini açıklayan ve örneklemden evrene genellenebilir bilgi elde etmektir (Karasar, 2010).

Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencileri, örneklemini ise Spor Bilimleri Fakültesi'nin bahar döneminin tüm bölümlerinde (Beden eğitimi ve Spor, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği, Rekreasyon) aktif olarak öğrenimlerine devam eden 150 öğrenciden oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılacak olan "Performans Arttırma Tutum Ölçeği" –PAT-Ö-(Performance Enhancement AttitudeScale –PEAS) Petroczi (2002)'nin çalışmasıyla 17 maddeye 6'lı likert tipindedir. Ölçek tek alt boyut olup "Kesinlikle Katılmıyorum- Kesinlikle Katılıyorum" aralığındadır. Ölçek Petroczi & Aidman (2009) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe uyarlaması Yıldız ve Toros (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin puan aralığı 17 ve 102 arasında değişmektedir.

İstatistiksel Değerlendirme

Bu çalışmada verilerin analizi SPSS 25 paketinde yapılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, güvenilirlik, t testi ve anova testleri yapılmıştır. Ayrıca analizde %95 güven aralığına göre hesaplamalar yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	f	%	Skewness	Kurtosis	
Yaş	17-19	56	12,2	0,12	-1,07
	20-22	228	49,8	0,58	-0,42
	23-25	151	33,0	0,48	-0,91
	26+	23	5,0	-0,38	-1,27
Cinsiyet	Kadın	179	39,1	0,60	-0,58
	Erkek	279	60,9	0,37	-0,93
Bölüm	Spor Yöneticiliği	137	29,9	0,78	0,46
	Antrenörlük	108	23,6	-0,07	-1,19
	Beden Eğitimi	102	22,3	0,52	-0,68
	Rekreasyon	111	24,2	0,41	-1,12
Spor Yaşı	1-3	119	26,0	0,10	-1,29
	4-7	161	35,2	0,39	-0,91
	8-12	112	24,5	0,82	-0,10
	12+	66	14,4	0,93	0,52
Milli Sporcu	Evet	49	10,7	0,27	-1,25
Musunuz?	Hayır	409	89,3	0,45	-0,78
Toplam		458	100		

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiğini belirlemek için normallik testi uygulanmış ve elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmaya toplam 458 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların çoğu 20-22 yaş aralığında olup (49,8), cinsiyet değişkeninde erkek katılımcılar (%60,9), bölüm değişkeninde spor yöneticiliği (%29,9), spor yaşı değişkeninde 4-7 yaş (%35,2) ve milli sporcu olma durumu değişkeninde hayır işaretleyen katılımcılardan oluşmaktadır (%89,3).

Tablo 2. Katılımcıların Performans Arttırmaya Yönelik Tutum ile Milli Sporcu Olma Durumuna Göre T-Test Analiz Bulguları

Ölçek	Milli Sporcu	N	X̄	SS	T	P
Performans Arttırma Tutumu	Evet	49	3,51	1,42	2,34	0,020*
	Hayır	409	3,07	1,23		

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katılan sporcuların, milli olan ve milli olmayan olarak 2 gruba ayırdığımızda; milli olan sporcuların PATÖ puanı ile milli olmayan sporcuların PATÖ puanı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0,05$). Milli olan sporcuların dopinge olan yatkınlığı ($\bar{X}=3,51$, $SS=1,42$) milli olmayanlara göre ($\bar{X}=1,23$, $SS=1,23$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Performans Arttırmaya Yönelik Tutum ile Cinsiyet Durumuna Göre T-Test Analiz Bulguları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	T	P
Performans	Kadın	179	3,06	1,20		
Arttırma	Erkek	279	3,14	1,30	-0,67	0,50
Tutumu						

Tablo 3 incelendiğinde kadınların PATÖ puan ortalamasında kadın katılımcılar lehine arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0,05$)

Tablo 4. Katılımcıların Performans Arttırma Tutum ile Yaş Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları.

Ölçek		Kare Top.	SD	Kare Ort.	F	P	Farkın Kaynağı
Performans	Gruplar	27,692	3				1-2
Arttırma	Arası			9,23			2-4
Tutumu	Grup içi	697,151	454	1,54	6,01	0,001*	3-4
	Toplam	724,843	457				

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların performans arttırma tutum ölçeği analiz sonuçlarına göre yaş düzeyleri arasında doping kullanımına yönelik anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların Performans Arttırma Tutum ile Yaş Düzeyine Göre Tanımlayıcı İstatistikler.

	Değişkenler	N	\bar{X}	SS
Performans Arttırma Tutumu	17-19	56	3,43	1,23
	20-22	228	2,95	1,19
	23-25	151	3,11	1,27
	26+	23	3,95	1,48
	Total	458	3,11	1,26

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların Performans Arttırma Tutum Ölçeğine göre yaş değişkenleri incelendiğinde 17-19 yaş aralığı katılımcıların ($\bar{X}=3,43$, $SS=1,23$), 20-22 yaş aralığına ($\bar{X}=2,95$, $SS=1,19$) göre daha yüksek olduğu *tespit* edilmiştir. 20-22 yaş aralığı katılımcıların ($\bar{X}=2,95$,

SS=1,19), 26 yaş ve üzerine ($\bar{X}=3,95$, SS=1,48) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Performans Arttırma Tutum ile Öğrenim Gördüğü Bölüme Göre Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları.

		Kare Top.	SD	Kare Ort.	F	P	Fark Kaynağı
Performans Arttırma Tutumu	Gruplar Arası	56,38	3	18,79	12,76	0,00*	1-2
	Grup içi	668,46	454	1,47			1-3
Toplam		724,84	457				1-4

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların performans arttırma tutum ölçeği analiz sonuçlarına göre öğrenim gördüğü bölümler arasında doping kullanımına yönelik anlamlı bir fark bulunmaktadır ($P<0,05$).

Tablo 7. Katılımcıların Performans Arttırma Tutum Ölçeğinin Öğrenim Gördüğü Bölüme Göre Tanımlayıcı İstatistikler

		Değişkenler	N	\bar{X}	SS
Performans Arttırma Tutumu		Spor Yöneticiliği	137	2,63	1,01
		Antrenörlük	108	3,49	1,33
		Beden Eğitimi	102	3,06	1,29
		Rekreasyon	111	3,39	1,25
Toplam			458	3,11	1,26

Tablo 7 incelendiğinde Spor Yöneticiliği bölümünde okuyan katılımcıların ($\bar{X}=2,63$, SS=1,01), Antrenörlük Bölümüne ($\bar{X}=3,49$, SS=1,33), Beden Eğitimi Bölümü ($\bar{X}=3,06$, SS=1,29) ve Rekreasyon Eğitimi Bölümü ($\bar{X}=3,39$, SS=1,25) katılımcılarına göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Performans Arttırma Tutum ile Spor Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

		Kare Top.	SD	Kare Ort.	F	P	Fark Kaynağı
Performans Arttırma Tutumu	Gruplar Arası	33,99	3	11,33	7,45	0,000*	1-3
	Grup içi	690,85	454	1,52			1-4
Toplam		724,84	457				2-3

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların dopinge olan tutumlarında spor yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($P<0,05$)

Tablo 9. Katılımcıların Performans Arttırma Tutum ile Spor Yaşına Göre Tanımlayıcı İstatistikler

	Değişkenler	N	\bar{X}	SS
Performans Arttırma Tutumu	1-3	119	3,43	1,23
	4-7	161	3,24	1,23
	8-12	112	2,77	1,24
	12+	66	2,81	1,24
	Toplam	458	3,11	1,26

Tablo 9 İncelendiğinde katılımcıların dopinge yönelik tutumları ile spor yaşı değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sporcuların spor yaşı arttıkça dopinge olan yönelimleri azalmaktadır. 1-3 yıl aralığı spor yaşı olanlar ($\bar{X}=3,43$, SS, 1,23), 8-12 yıl aralığı spor yaşı olanlara ($\bar{X}=2,77$, SS=1,24) ve 12 yıldan fazla spor yaşı bulunanlara ($\bar{X}=2,81$, SS=1,24) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Spor yaşı 4-7 yıl arası olan katılımcıların ($\bar{X}=3,24$, SS=1,23) dopinge karşı tutumları 8-12 yıl arası spor yaşı olanlara göre ($\bar{X}=2,77$, SS=1,24) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu kısımda spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin dopinge yönelik görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenerek literatürde olan çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Katılımcıların milli sporcu olma durumları ile PATÖ ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0,05$). Milli olan sporcuların performans arttırmaya yönelik tutumları milli olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Yıldız (2017) araştırma bulgularında PATÖ puan ortalaması ile milli sporcu olma değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer olarak Şapçı (2010) araştırma bulgularında katılımcıların milli sporcu olma değişkeni ile doping kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum çalışmanın yapıldığı spor branşı farklılıklarıyla açıklanabilmektedir. Milli olan katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumlarının yüksek olması daha fazla başarı elde etme, daha fazla gelir elde etme, hem ulusal hem de uluslararası toplumda karşılık bulmaya çalışma gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir.

Katılımcıların PATÖ puan ortalaması ile cinsiyet değişkeni arasında yapılan analizde kadın katılımcılar lehine arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0,05$). Literatür incelendiğinde çalışmamızla paralel olarak Sas-Nowosielski ve Budzisz, (2018) araştırma bulgularında cinsiyet

değişkeni arasında yapılan analizde kadın katılımcılar lehine arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aydın ve Soyer (2023) araştırma bulgularında cinsiyet değişkeni ile dopinge yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmış fakat erkek katılımcıların dopinge karşı tutumlarının kadın katılımcılardan yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Backhouse ve vd., (2013) katılımcıların cinsiyet değişkeni ile dopinge yönelik tutum arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yıldız (2017) araştırma bulgularında PATÖ puan ortalaması ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında çalışmamızla farklılık gösteren araştırmalara rastlanılmıştır (Şapçı, 2010; Karacabey, 2017). Kadın katılımcıların başarıyı daha fazla istemeleri, toplumdaki erkek hegemonyasını aşmak istemesi kadın katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumlarının artmasına yol açabilmektedir.

Katılımcıların PATÖ puan ortalaması ile yaş arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P < 0,05$). Katılımcıların Performans Arttırma Tutum Ölçeğine göre yaş değişkenleri incelendiğinde 17-19 yaş aralığı katılımcıların 20-22 yaş aralığına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 20-22 yaş aralığı katılımcıların 26 yaş ve üzerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Yıldız (2017) araştırma bulgularında katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumları ile yaş değişkeni arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yani yaş düzeyi arttıkça dopinge olan tutumun düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde çalışmamızla farklı olarak Aydın ve Soyer (2023) araştırma bulgularında yaş değişkeni göre performans arttırma tutum puanı arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında çalışmamızla farklılık gösteren araştırmalara rastlanılmıştır (Şapçı, 2010; Karacabey, 2017). Çalışma sonuçlarımızda yaş düzeyi arttıkça performans arttırmaya yönelik tutumun düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum yaşı küçük olan katılımcıların performans arttırmayla ilgili yeterince bilgiye sahip olmamaları, başarıya bir an önce ulaşmak istemeleri gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir.

Katılımcıların performans arttırma tutum ölçeği analiz sonuçlarına göre öğrenim gördüğü bölümler arasında performans arttırmaya yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($P < 0,05$). Tablo 7 incelendiğinde Spor Yöneticiliği bölümünde okuyan katılımcıların Antrenörlük Bölümüne Beden Eğitimi Bölümü ve Rekreasyon Eğitimi Bölümü (katılımcılarına göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde katılımcıların performans arttırma tutum düzeyleri ile öğrenim görülen bölüm arasındaki farkı inceleyen araştırmalara rastlanılmamıştır. Araştırmamızın gelecekte yapılacak araştırmalara referans olacağına inanılmaktadır.

Katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumlarında spor yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($P < 0,05$). Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumları ile spor yaşı değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sporcuların spor yaşı arttıkça performans arttırmaya yönelik tutumları azalmaktadır. 1-3 yıl aralığı spor yaşı olanlar 8-12 yıl aralığı spor yaşı olanlara ve 12 yıldan fazla spor yaşı bulunanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Spor yaşı 4-7 yıl arası olan katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumları 8-12 yıl arası spor yaşı olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde çalışmamızla paralel olarak Aydın ve Soyer (2023) araştırma bulgularında spor yılı değişkenine göre performans artırma tutum ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmış ve yaş düzeyi arttıkça performans arttırmaya yönelik tutumun azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Yıldız (2017) araştırma bulgularında katılımcıların performans arttırmaya yönelik tutumları ile spor yaşı değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani spor yaşı arttıkça performans arttırmaya yönelik tutumun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum spor yaşı küçük olan katılımcıların ilgili hızlıca başarı elde etme, sabırsızlık, maddi kazanç elde etme isteği, estetik görünüm gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir.

Öneriler

- Bu araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileriyle yapılmıştır. Araştırmanın evreni genişletilerek diğer üniversite spor bilimleri fakülteleriyle karşılaştırma yapılabilir.
- Araştırmanın demografik bilgiler kısmına spor branşı, gelir durumu gibi bilgiler eklenerek çalışma genişletilebilir.
- Performans arttırmayla ilişkili farklı değişkenler incelenerek aralarındaki ilişki ve etki incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Atkinson, T. S., & Kahn, M. J. (2020). Blood doping: Then and now. A narrative review of the history, science and efficacy of blood doping in elite sport. *Blood reviews*, 39, 100632.
- Aydın, G., & Soyer, F. (2023). Aktif Sporcuların Egzersiz Bağımlılığı Düzeyleri ve Performans Arttırıcılara Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 28(2), 135-141.
- Conti, A. A. (2010). Doping in sports in ancient and recent times. *Medicina nei secoli: Journal of history of medicine and medical humanities*, 22(1-3), 181-190.
- Erkiner, K. (2008, Mayıs 17). Sporda Doping Gerçeği. Spor Hukuku Enstitüsü: <http://www.sporhukuku.org/makaleler/107-sporda-doping-gercegi-av-ksmet-erkner.html> adresinden alınmıştır
- Karacabey, K., Seyhan, S., Öntürk, Y., Ufuk, A., & Akvel, Y. (2017). Genç sporcuların dopinge yönelimine etken olarak doping hakkındaki bilgi düzeyleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/2), 168-179.
- Karasar, N. (2010). Bilimsel araştırma yöntemi, (21. Basım). *Nobel Yayın Dağıtım: Ankara*.
- Morente-Sánchez, J., & Zabala, M. (2013). Doping in sport: a review of elite athletes' attitudes, beliefs, and knowledge. *Sports medicine*, 43, 395-411.
- Mountjoy, M., & Junge, A. (2013). The role of International Sport Federations in the protection of the athlete's health and promotion of sport for health of the general population. *British Journal of Sports Medicine*, 47(16), 1023-1027.
- Müller, R. K. (2010). History of doping and doping control. *Doping in sports: Biochemical principles, effects and analysis*, 1-23.
- Petróczi, A., & Aidman, E. (2009). Measuring Explicit Attitude Toward Doping: Review Of The Psychometric Properties Of The Performance Enhancement Attitude Scale. *Psychology Of Sport And Exercise*, 10(3), 390-396.
- Sas-Nowosielski, K. ve Budzisz, A. (2018). Attitudes toward doping among polish athletes measured with the polish version of Petroczi's performance enhancement attitude scale. *Polish Journal of Sport and Tourism*, 25(2), 10-13.
- Sukys, S., Tilindiene, I., Majauskiene, D., & Karanauskiene, D. (2021). Moral identity and attitudes towards doping in sport: Whether perception of fair play matters. *International journal of environmental research and public health*, 18(21), 11531.

- Şapcı, H. A. (2010). *Üniversiteler arası spor müsabakalarına katılan öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yesalis, C. E., & Bahrke, M. S. (2002). History of doping in sport. *International sports studies*, 24(1), 42-76.
- Yıldız, R. (2017). Performans Arttırma Tutum Ölçeğinin Türk Sporcularına Uyarlama Çalışması ve Sporcuların Dopinge Yönelik Tutumlarının İncelenmesi [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi, Mersin.